

ПРОФЕСОР ВОЛОДИМИР ДІДУХ:

«НАША КРАЇНА ОСОБЛИВА З ТОЧКИ ЗОРУ ПРИРОДНИХ БАГАТСТВ, У ТОМУ ЧИСЛІ РОДЮЧИХ ҐРУНТІВ. ЇХ ПОТРІБНО БЕРЕГТИ ЯК НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ДЕРЖАВИ»

PROFESSOR VOLODYMYR DIDUKH:

«OUR COUNTRY IS PARTICULAR FROM THE STANDPOINT OF ITS NATURAL RESOURCES INCLUDING FERTILE SOIL. IT IS TO BE RESPECTED LIKE STATE'S INDEPENDENCE»

Загострення конкурентної боротьби на глобальних ринках сільськогосподарської продукції відкриває перед Україною значні перспективи в напрямі підвищення рівня капіталізації ведення агропромислового виробництва за умови вдалого використання наявних конкурентних переваг (значні площі родючих ґрунтів, кваліфіковані інженерні кадри, ментальне тяжіння українських селян до дбайливого господарювання). Наскільки сьогодні ці переваги використовуються в окремих регіонах та агрокліматичних зонах України? Із цим питанням ми звернулися до доктора технічних наук, професора Львівського національного аграрного університету, відомого фахівця у галузі сільськогосподарського машинобудування та органічного землеробства Володимира Федоровича ДІДУХА.

Володимир Федорович Дідух народився 2 листопада 1955 року в с. Диковини Горохівського району Волинської області в сім'ї колгоспників. У 1982 році закінчив факультет механізації сільськогосподарства Львівського сільськогосподарського інституту і здобув фах інженера-механіка. З 1987 по 1990 навчався на денній формі в аспірантурі Львівського політехнічного інституту. У 1991 році підготував і захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю 05.20.01 – механізація сільськогосподарського виробництва. У 2003 захистив дисертаційну роботу «Науково-технологічні основи механізованого сушіння неоднорідних матеріалів» на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук за спеціальністю 05.05.11 – машини і засоби механізації сільськогосподарського виробництва. Є автором і співавтором понад 250 наукових праць, у тому числі монографій, навчальних посібників, майже 100 авторських свідоцтв і патентів України на винаходи. Під його керівництвом підготовлено та захищено 13 кандидатських дисертацій. Володимир Дідух – відмінник освіти України, кращий винахідник Волинської області 1999 року, має урядові нагороди. Сфера його наукових інтересів – органічне землеробство та сільськогосподарське машинобудування. Він також є ініціатором реформування економіки Волинської області за кластерною моделлю управління.

– *Володимире Федоровичу, тривалий час ви працювали на Волині, де найбільш сприятливі умови для вирощування льону-довгунца. Чому не вдається відродити галузь льонарства в Україні?*

– Насправді ситуація тривожна не тільки щодо галузі льонарства. Земля не пробає безсистемного на ній господарювання. Взятий курс на створення великих агрохолдингових компаній, які спрямовують свої інвестиції в першу чергу в зернову групу культур, може призвести до знищення родючості ґрунтів. Тоді важко буде знайти вихід зі скрутного становища в агропромисловому комплексі. Знищення галузі тваринництва, скорочення технічних культур не дозволяє проводити сівозміни, вносити органічні добрива, без яких рівень гумусу скорочується. Хочу нагадати, що за останні 30 років колгоспно-радгоспної системи господарювання на окремих територіях в Україні рівень гумусу знизився на 50%. Потрібно терміново змінити підходи до розмірів суб'єктів господарювання, під-

тримувати господарства розміром 5-10 тис. га, стимулювати їх у культивуванні тих сільськогосподарських культур, які найбільш прийнятні для конкретних територій, особливо в питаннях переробки та зберігання. Для

агрокліматичної зони Полісся базовою культурою має бути льон – олійний та довгунець. Сільськогосподарське виробництво – це не тільки бізнес, це складна соціальна проблема села.

– У чому ж основна причина зникнення льону-довгунця як культури у структурі рослинництва?

– Однозначно відповісти важко. Варто згадати 1991 рік. Волинська область засівала близько 32 тис. га льону-довгунця. Основна частка лляної трести перероблялась на волокно. Підприємств для його поглибленої переробки в Україні не було. А ті, що функціонували, швидко приватизувалися з подальшим руйнуванням. Тотальна приватизація, зростання вартості енергоносіїв та ряд інших причин призвели до зростання собівартості волокна, зниження якості. До ринкових відносин старі господарства не були готові. Для цієї галузі потрібна перехідна система господарювання з орієнтацією на внутрішній ринок. Зберегли б машинобудування, текстильну галузь та інші. Як тоді, так і тепер насаперед потрібна воля керівників держави.

– А які кроки робили й роблять науковці для зміни ситуації в галузі льонарства?

– Наші можливості обмежені. Багато питань залежать від місцевої влади. Наприклад, на етапі перемовин із нащадком відомих Терещенків – паном Мішелем щодо залучення інвестицій у галузь ми наштовхнулись на супротив влади, відсутність підтримки в університеті. А для позитивного зрушення є всі підстави. У період з 1985 року, коли на Волинь приїхав відомий науковець-льонар, д.т.н., професор, заслужений діяч науки та техніки Гедадь Абрамович Хайліс, було виховано 2 доктори, понад 15 кандидатів наук за даним напрямом. Ми всіляко намагалися стримувати руйнування галузі, переконували у хибності думок, що льон не потрібний в Україні. Пропонували шляхи виходу з кризи, до яких, зокрема, слід віднести програму «Льон Волині», пілотний Проект для трьох центральних районів області, які були затверджені у свій час обласною Радою. Пропонувалась і виконавча структура у вигляді технологічного парку. Проте відсутність чіткої стратегії розвитку агропромислового комплексу Волинського регіону, яка не залежала б від зміни влади, не дозволила здійснити задумане. У минулому році я залишив Луцький НТУ і працюю у Львівському національному аграрному університеті, що викликає певні труднощі в реалізації планів.

– То чи є надія на те, що колись поліське село знову забує голубим цвітом льону-довгунця?

– На Волині завжди були діяльні люди. У цьому році в Луцькому НТУ за ініціативи голови Хотинівської селищної ради Володимира Маковецького відбулась чергова міжнародна конференція, практична частина якої була присвячена проблемі відродження галузі льонарства. На нашу думку, таке відродження треба розпочинати не з льону-довгунця, а з культивування льону олійного. Глобальне потепління, поява відповідних сортів якраз цьому сприяє. Льон олійний – культура Півдня, але наші дослідження, а також колеги-сусідів свідчать про

можливість отримання в зоні Полісся 20 і більше ц/га високоякісного насіння за собівартістю центнера нижчою, ніж ріпаку.

– Що науковці можуть запропонувати бізнесменам?

– Ми прекрасно розуміємо, що без бізнесової складової не вдасться зрушити справу з мертвої точки. За насіння ми вже згадували – попит на світовому ринку доволі значний. Стебло на першому етапі, що росте не нижче льону-довгунця, можна використовувати для виготовлення твердих видів палива. Напрацювання у науковців з даного питання є. Слід сказати, що і волокно в льону олійного особливе, воно заслуговує на увагу для виготовлення широкого спектру різноманітної продукції.

– Ви маєте справу з молоддю, яка здобуває аграрну освіту. Чи в навчальному процесі згадуєте про цю культуру?

– Президент США Рузвельт казав, що на землі необхідно господарювати так, щоб залишати її в кращому стані, ніж попередники. Це стосується і власників, і держави. Сучасне спрямування до збільшення зернового клину призводить до протилежного. В основі господарювання повинна лежати ідеологія збереження родючості ґрунтів. Для цього на конкретних територіях мають культивуватись науково обґрунтовані сільськогосподарські культури. А молоді треба говорити правду, щоб не зневірилась. Їм будувати державу. Тому, працюючи в даному регіоні, не можна не згадувати про льон. Намагаємось продовжувати дослідження з аспірантами, магістрантами, виконуємо дипломні роботи за вказаною проблематикою.

– Що можете сказати про стан аграрної інженерії?

– Завезення значної кількості імпоротної техніки з вторинного ринку сприяло знищенню власного сільськогосподарського машинобудування. Звичайно, світ просунувся у технологіях дуже далеко. Але країна, яка за 20 років незалежності не спромоглася створити власного зернозбирального комбайна, модернізованої сівалки та плуга, має знати, що рухатись уперед можна за умови поєднання трьох складових: навчання, науки та виробництва. Без розуміння цього важко говорити про підготовку конкурентоспроможних інженерних кадрів.

– І насамкінець – у чому ж полягає перспектива українського села?

– Наша країна особлива з точки зору природних багатств, у тому числі родючих ґрунтів. Їх потрібно берегти як незалежність держави. Втративши родючість, втратимо головне – можливість вирощувати екологічно чисту продукцію. Це має стати стратегічним напрямом для нашої держави, а вирощування льону повинно посісти ключову позицію для розвитку різних галузей народного господарства. Вірю, що здоровий глузд найближчим часом перемаже і до землі будуть відноситися з любов'ю. Цьому вчимо і молодь.

– Дякую за інтерв'ю!

Підготував
Олександр НЕКРОТ